

İslami Kalkınma İçin Bir Model

İslami Ahlak Ekonomisinde Bir Yaklaşım

Shafiullah Jan
&
Mehmet Asutay

Çeviri: Hüsnu Tekin

SHAFIULLAH JAN

Peşaver Üniversitesi Yönetim Bilimleri Enstitüsü'ne bulunan İslami Finans Mükemmeliyet Merkezi'nde İslam Ekonomisi ve Finans'ı alanda Doçent'tir.

MEHMET ASUTAY

Durham Üniversitesi İşletme Fakültesi'nde Ortadoğu ve İslam Politik Ekonomisi Profesörü ve Durham İslam Ekonomisi ve Finansı Merkezi Direktörü'dür.

HÜSNÜ TEKİN

1977 yılında Kayseri'de doğdu. 1997 yılında Erciyes Üniversitesi Kayseri Meslek Yüksek Okulu Tekstil Bölümü'nden mezun oldu. 2005 yılında Erciyes Üniversitesi İktisat Bölümünden lisans derecesini, 2014 yılında "The Role of Islamic Financial Instruments in Improving Turkey's Development" konulu mastır tezi ile Duke Üniversitesinden (ABD) Uluslararası Kalkınma Politikaları alanında master derecesini aldı. 2021 yılında ise İstanbul Üniversitesi İslam İktisadı ve Finansı Anabilim Dalı Doktora programından "İnfak Kurumunun Gelir ve Servet Dağılımındaki Rolü: Türkiye için bir Model Önerisi" isimli doktora tezi ile doktora derecesini aldı.

Bu eser “oluş” sürecinin bir parçası olarak İslam Ahlak Ekonomisi'nin ideallerini oluşturmak ve inşa etmek amacıyla modern dünyadaki ateşini yakarak yeni nesillere takip edecekleri bir miras bırakmış olan İslam İktisadının *Kurucu Babalarına* ithaf edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	11
1.1. Giriş.....	11
1.2. Çalışmanın Doğası ve Kapsamı	17
1.3. Teorik ve Epistemolojik Çerçeve	18
1.4. Bu Kitabın Yazılma Amacı ve Motivasyonu	20
1.5. Metodolojik Felsefe	21
1.6. Kitaba Genel Bir Bakış	23
2. MÜSLÜMAN DÜNYADA KALKINMA ÜZERİNE KRİTİK MÜLAHAZALAR.....	27
2.1. Giriş.....	27
2.2. Müslüman Ülkelerin Performansları	30
2.2.1. Yolsuzluk Algı Endeksi.....	31
2.2.2. İnsani Kalkınma Endeksi (HDI)	33
2.2.2.1. İnsani Kalkınma Endeksi (HDI)	35
2.2.2.2. İnsani Yoksulluk Endeksi (HPI).....	38
2.2.2.3. Cinsiyete Bağlı Kalkınma Endeksi (GDI) ve Cinsiyet Güçlendirme Ölçüsü (GEM)	40
2.2.2.4. Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi (GII).....	42
2.2.2.5. Eşitsizliğe Uyarlanmış İnsani Kalkınma Endeksi (IHDI)	46

2.2.2.6. Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi (MPI).....	47
2.2.3. Hukukun Üstünlüğü Endeksi	50
2.2.3.1. Pakistan	52
2.2.3.2. Endonezya	53
2.2.3.3. Nijerya	55
2.2.3.4. Fas	56
2.2.3.5. Türkiye.....	58
2.2.3.6. Bangladeş	59
2.2.3.7. İran	60
2.2.3.8. Malezya.....	61
2.2.3.9. Kazakistan.....	62
2.2.3.10. Mısır.....	63
2.2.3.11. Özbekistan	63
2.2.3.12. Burkina Faso.....	64
2.2.4. Ekonomik Özgürlük Endeksi	65
2.2.5. Legatum Refah Endeksi	67
2.2.6. Küresel Rekabet Edebilirlik Raporu.....	69
2.2.7. Küreselleşme Endeksi	71
2.3. İslam ve Az Gelişmişlik: Bir İnceleme.....	73
2.4. İslam'da Kalkınma	84
2.5. Sonuç	87

3. İSLAMİ AHLAK EKONOMİSİ VE KALKINMA

3.1. Giriş.....	89
3.2. İAE'nin Ortaya Çıkmasının Gerekçesi	90
3.3. İAE'nin Sistemik Doğası	93
3.3.1. İAE'nin Çerçevesi	94
3.3.2. İAE'nin Felsefi Temelleri Ve Temel İlkeleri.....	95
3.3.2.1. Tevhit (Allah Teala'nın Birliği).....	95
3.3.2.2. Rububiyet Tevhidi (Tawhid Rububiyah).....	96

3.3.2.3. Adalet ve İhsan (El-Adl Vel-İhsan)	97
3.3.2.4. Tezkiye	98
3.3.2.5. Özgür İrade (İhtiyar)	98
3.3.2.6. Farz (Yükümlülük).....	99
3.3.2.7. Halife	99
3.3.2.8. Makasidü’ş-Şeria	100
3.3.2.9. Değer Sistemi	102
3.3.2.10. İAE Değer Sisteminin Uygulamaları, Operasyonel Prensipleri ve Mekanizması	104
3.3.2.11. İAE’nin Metodolojisi.....	107
3.4. İAE’nin Operasyonel Hâle Gelmesi: İslami Bankacılık ve Finans.....	109
3.5. İslam’da Kalkınma: Kavram, Süreç ve Hedefler	113
3.5.1. İslami Ekonomik Kalkınma Konsepti.....	113
3.5.2. İslam’da Ekonomik Kalkınmanın Amaçları	116
3.5.2.1. Bilgi, Çalışma ve Sosyal Refah Sistemi	119
3.5.3. İslami Ekonomik Kalkınma Süreci	126
3.6. Sonuç	130

4. İSLAMİ PARADİGMADA KALKINMA VE ADALET

4.1. Giriş.....	131
4.2. İslam’da Adaletin Epistemolojik ve Ontolojik Kaynakları	133
4.2.1. Arapçada Adalet Kelimesinin Literal Anlamı	135
4.2.2. Kur’an ve Geleneklerde Adalet	137
4.2.2.1. Kur’an’da Adaletin Boyutu	138
4.3. İslami Toplumun Amacı ve Adalet	147
4.3.1. Eşitlik, Kardeşlik ve İş Birliği	147
4.3.2. Refah Hakları ve Yükümlülük	149
4.3.3. Ekonomik Haklar, Mülkiyet Hakları ve Yükümlülükler	150
4.4. Sonuç	151

5. İSLAMİ BANKALARIN SOSYAL VE EKONOMİK KALKINMA PERFORMANSININ BİR KRİTİĞİ

5.1. Giriş.....	153
5.2. İslami Bankacılık ve İslami Finans: Bir Giriş.....	154
5.2.1. Kâr ve Zarar Paylaşımı Modelleri	156
5.2.2 Kâr Amacı Gütmeyen ve Zarar Paylaşım Araçları ..	157
5.3. Finansman Araçları Yoluyla İslami Bankacılık Finansmanının Değerlendirilmesi.....	159
5.3.1. İslami Bankaların Küresel Verileri – Finansman Yöntemleri	163
5.3.2. İslami Bankaların Bölgesel Verileri – Finansman Yöntemleri	164
5.3.3. Ülke Bazında Analiz – Finansman Yöntemleri.....	167
5.3.3.1. Birleşik Arap Emirlikleri (BAE).....	167
5.3.3.2. Katar.....	168
5.3.3.3. Suudi Arabistan	169
5.3.3.4. Bangladeş	169
5.3.3.5. Endonezya	170
5.3.3.6. İran İslam Cumhuriyeti.....	171
5.3.3.7. Pakistan	172
5.3.3.8. Malezya.....	172
5.3.3.9. Türkiye	173
5.3.3.10. Mısır.....	174
5.4. İslami Bankaların Finansmanının Ekonomik Sektörler Temelinde Değerlendirilmesi.....	175
5.4.1. İslami Bankaların Küresel Verileri – Sektörel Dağılım	176
5.4.2. İslami Bankaların Bölgesel Verileri – Sektörel Dağılım	177
5.4.3. Ülke Bazında Analiz – Sektörel Dağılım	180

5.5. İslami Finansmanda Pls Finansmanından Çıkma Nedenleri.....	189
5.6. İslami Bankaların Müslüman Müşterilerinin Mali Davranış Normlarının Değerlendirilmesi: Talep Yönlü Analiz.....	191
5.7. Sonuç	195
6. İSLAMİ GELİŞME SÜRECİNİ KAVRAMSALLAŞTIRMAK	
6.1. Giriş.....	199
6.2. Felah ve Kalkınma – Gazzâlîci Çerçeve.....	200
6.2.1. Gazzâlî'nin Ekonomi Politigi.....	200
6.2.2. İslami Kalkınma Sürecinin Gazzâlî Çerçevesi İle Modellenmesi.....	203
6.2.2.1. Felaha Kavuşma Araçları	206
6.3. İslam Ahlak Ekonomisi İçinde Adalet ve Kalkınma Süreci: Bir Öneri	213
6.3.1. İslami Kalkınma Modeli – Önerilen	215
6.4. Kalkınma ve Adaleti Gerçekleştirmek İçin IBF'ye Alternatifler: Politika Yansıması.....	221
6.5. Sonuç	234
7. SONUÇ	
7.1. İslami Ekonomik Kalkınmaya Doğru: Bazı Düşünceler.	237
7.2. Teorik ve Epistemolojik Çerçeve Üzerine Görüş	243
7.3. Önerilen Modelin Uygulamaları	246
7.4. Sonsöz	248
KAYNAKÇA.....	251
LÜGATÇE	273
DİZİN.....	275